

**ЧИ НАСПРАВДІ БУЛА ЗАПЛАНОВАНА ДОБРОВІЛЬНО-ПРИМУСОВА ПЕРЕДАЧА
МАЙНА (“ВІДЖИМ СПЕЦДОЗВОЛІВ”) ПАТ “УКРНАФТА” ЧЕРЕЗ ЇЇ ПОДАТКОВИЙ
БОРГ¹,
АБО ЧОМУ НАЦІОНАЛЬНОЮ АКЦІОНЕРНОЮ КОМПАНІЄЮ “НАФТОГАЗ
УКРАЇНИ” НЕ ВИКОНУВАЛИСЬ ЧАСТИНИ ПЕРША ТА ЧАСТИНА ШОСТА СТАТТИ
4-1 ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО НАФТУ ТА ГАЗ” ЩОДО ОБОВ’ЯЗКОВОГО ВИКУПУ
НАФТИ ТА КОНДЕНСАТУ ПІСЛЯ НЕВДАЛИХ БІРЖОВИХ АУКЦІОНІВ?**

СИТУАЦІЙНА ВПРАВА: СВИСТУНКІВСЬКО-ЧЕРВОНОЛУЦЬКЕ РОДОВИЩЕ.

20 липня 2004 року ПАТ “Укрнафта”, 50%+1 акція статутного капіталу якої контролюється НАК “Нафтогаз України”², на підставі Наказу Державної служби геології та надр України від 27 вересня 2011 року № 90 отримала від останньої спеціальний дозвіл № 2501 на геологічне вивчення, у тому числі дослідно - промислово розробку Свистунківсько - Червонолуцької площі у Гадяцькому та Лохвицькому районах Полтавської області, терміном дії до 20 липня 2014 року. В межах спецдозволів № 1165 від 16.03.1999 року та № 1166 від 16.03.1999 року ПАТ “Укрнафта” вивчала перспективу нафтогазоності Свистунківського та Червонолуцького родовищ. Зазначені геологічні об’єкти вивчались принаймні з 1995-го року, і в зазначений період було складено принаймні 4 геолого-економічні звіти. А однією з книг п’ятого геолого-економічного звіту став затверджений 21 грудня 2010 року Протокол Державної комісії по запасам України (ДКЗ) України № 2148 (в т.ч. 1 фото, мал., 139 арк. текст., н/тНДПІ ВАТ “Укрнафта”, НГВУ “Полтаванафтогаз”), в якому ДКЗ затвердила “початкові загальні запаси вільного газу класів 111+221 144 тис.т, попередньо розвідані запаси вільного газу класу 332 складають відповідно 891 млн.м3, конденсату - 89 тис.т.” Червонолуцького родовища. Наступною повинна була стати апробація запасів. Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин затверджене Постановою Кабінету Міністрів України від 22.12.1994 № 865.

¹ Абзац шостий пункту 19 Постанови КМУ від 30 травня 2011 р. № 615, який визначав, що “наявність у заявника боргу із сплати загальнодержавних податків та зборів станом на останній звітний період” є підставою для прийняття рішення про відмову в наданні дозволу, було виключено на підставі Постанови КМ № 518 від 21.06.2017 р., що набула чинності 19.07.2017-го року.

Відповідно до п. 14 Постанови КМУ від 30 травня 2011 р. № 615 в редакції, запровадженій Постановою КМ № 333 від 25.04.2018 р., “у разі наявності у заявника, який звернувся із заявою для продовження строку дії дозволу, заборгованості із сплати рентної плати за користування надрами до особливих умов дозволу включається вимога щодо обмеженого розпорядження видобутими корисними копалинами відповідно до статті 10 Закону України “Про нафту і газ” та статті 24 Кодексу України про надра”.

² До 22 липня 2015 року (дати відновлення контролю) ПАТ “Укрнафта” не консолідувалась у звітності групи НАК “Нафтогаз України”, попри те, що НАК “Нафтогаз України” контролював 50%+1 статутного капіталу ПАТ “Укрнафта”. З метою відновлення контролю Верховна Рада України прийняла Закон України N 272-VIII (272-19) від 19.03.2015 “Про внесення змін до Закону України “Про акціонерні товариства”, внаслідок чого вимоги до кворуму загальних зборів було зменшено до 50% (у 2015-му році мала на балансі 90 дозволів Державної служби геології та надр України на геологічне вивчення, дослідно-промислово розробку та видобуто вуглеводнів, на яких перебували 177 газових свердловин, 1941 нафтових свердловин та 58 одиниць бурових установок.

Станом на дату надсилання ПАТ “Укрнафта” 18 квітня 2014 року на адресу Держгеонадр України заяви на отримання спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування вуглеводнів (промислову розробку) Червонолуцького родовища, яка листом Держгеонадра України від **15 травня 2014 року № 6852/02/12-14** була повернута позивачу у зв'язку з необхідністю подання заяви з пакетом документів, у реєстрі на території Свистунківсько - Червонолуцького родовища, крім затверджених протоколами ДКЗ запасів, було 4 свердловини. 25 травня 2016 року ПАТ “Укрнафта” повторно звернулось до Держгеонадр України з заявою та повним переліком документів для отримання спеціального дозволу з метою видобування вуглеводнів (промислову розробку) Червонолуцького родовища, за результатом розгляду якої 12 липня 2016 року відповідачем 1 направлено на адресу ПАТ “Укрнафта” лист №11887/13/12-16, яким повідомлено про відмову в наданні відповідного спеціального дозволу у зв'язку з тим, що протокол ДКЗ України затверджено 21 грудня 2010 року, що не відповідає вимогам підпункту 1 пункту 8 Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами **у частині трирічного терміну для отримання спецдозволів на видобування після затвердження запасів**, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 травня 2011 року № 615, а також у зв'язку з наявністю податкового боргу у ПАТ “Укрнафта”.

Не зрозуміло чому ПАТ “Укрнафта”, замість того, щоб продовжити строк дії спецдозволу Держгеонадр № 2501 на наступний термін, натомість звернулось до Держгеонадр з пакетом документів на надання нового спецдозволу, будучи обізнаною з редакцією п. 19 Постанови КМУ № 615, що існувала на той час відносно заборгованості зі сплати загальнодержавних податків.

А 18.05.2017 року Держгеонадра без проведення аукціону оформили на території Свистунківсько - Червонолуцького родовища спеціальний дозвіл № 4830 на подальше геологічне вивчення та дослідно-промислову розробку ТОВ “Аркона газ-енергія” на наступні 20 років.

Також річний звіт групи³ НАК “Нафтогаз України” за 2017-й рік визначив, що “у 2017 році закінчився термін дії 9 спецдозволів ПАТ “Укрнафта”(50%+1 акція контролюється НАК "Нафтогаз України"). Спроби компанії продовжити дію спецдозволів були заблоковані Держгеонадрами, і в період з квітня до червня 2017 року Укрнафта була вимушена зупинити видобуток на 6 родовищах. Компанія виграла низку судових позовів, оскарживши бездіяльність регулятора в питанні продовження дії спецдозволів. Наприкінці жовтня і листопада, після продовження дії спецдозволів та отримання гірничих відводів, Укрнафта змогла відновити видобуток на зупинених родовищах. До кінця 2017 року Укрнафта подала до Держгеонадр заявки на продовження дії 27 спецдозволів, термін яких закінчується впродовж 2018 року та на які припадає 24% річного видобутку нафти та конденсату і 18% річного видобутку газу компанією. Якби спецдозволи були продовжені вчасно, рівень видобутку нафти, конденсату та газу залишився б стабільним протягом року, а скорочення обсягів видобутку в 2017 році в порівнянні з попереднім роком було б втричі менше. У зв'язку з зупинкою виробництва на 6 родовищах, за час вимушеного простою Укрнафта втратила більше 92 тис. т нафти і конденсату і 76 млн куб. м газу”. Також відомо, що протягом досить тривалого часу не виконувались частини перша та частина шоста статті 4-1 Закону України “Про нафту та газ” на біржових аукціонах, тобто НАК “Нафтогаз України” не викупував нафту та газовий конденсат ПАТ “Укрнафта”,

³ Група НАК “Нафтогаз України” консолідує НАК “Нафтогаз України”, ПАТ “Укргазвидобування”, ПАТ “Укртрансгаз”, ПАТ “Укртранснафта”, ДК “Газ України”, ДП “Укравтогаз”, ПАТ “Чорноморнафтогаз”, ВАТ “Кіровоградгаз”, ДП “Закордоннафтогаз”, ПАТ “Укрспецтрансгаз”, Naftogaz Overseas S.A., ДП “Вуглесинтезгаз України”, ДП “Укрнафтогазкомплект”, ДП “Науканафтогаз”, ДП “Нафтогазобслуговування”, ДП “ЛІКВО”, ДП “Нафтогазбезпека”, ДП “Будівельник”, ПАТ “Укрнафта”.

що не були продані. А чи можна назвати проблеми із продовженням спецдозволів Держгеонадр на родовищах з підрахованими запасами вуглеводнів із запланованим “віджимом” активів ПАТ “Укрнафта” на користь третіх осіб? Наприкінці огляду надамо висновки і щодо такої гіпотези.

Отже, держава Україна у нафтогазовій промисловості створила дві групи компаній, на чолі яких знаходяться холдинги – це вертикально інтегрована НАК “Нафтогаз України”, власником якого, станом на початок 2017-го року, є Кабінет Міністрів України, а сам НАК належить до сфери управління КМУ, та НАК “Надра України”, власником якого, станом на початок 2017-го року, є Кабінет Міністрів України, а саме “Надра України” належить до сфери управління Державної служби геології та надр України, діяльність якої координується через Міністра охорони навколишнього природного середовища України відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 року № 912.

Підприємства, які є дочірніми (контрольованими) НАК “Нафтогаз України”:

<p align="center">ПРИРОДНИЙ ГАЗ</p> <p align="center">ГЕОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ, ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВА РОЗРОБКА, ВИДОБУВАННЯ</p>	<p align="center">НАФТА І ГАЗОВИЙ КОНДЕНСАТ</p> <p align="center">ГЕОЛОГІЧНЕ ВИВЧЕННЯ, ДОСЛІДНО-ПРОМИСЛОВА РОЗРОБКА, ВИДОБУВАННЯ</p>
<p>ПАТ "Укргазвидобування" (у 2015-му році мала на балансі 145 дозволів Державної служби геології та надр України на геологічне вивчення, дослідно-промислово розробку та видобуток вуглеводнів, на яких перебували 2 441 газові свердловини, 194 нафтові свердловини та 82 бурові установки, у 2015-му році чиста виручка від реалізації товарів та послуг становила 16 368,83 млн. грн. за газ природний (середня ціна реалізації 1 276,80 грн/тис.м3) та 3 261 207,84 тис. грн. за нафтопродукти (середня ціна реалізації 9 129,19 грн/т).</p> <p>А у 2014-му році було видобуто природного газу – 15,113 млрд.м3, нафти та газового конденсату – 533 тис.т., нафтопродуктів (бензину, дизпалива, мазуту) – 378 тис.т., скрапленого газу (суміші пропан (С3Н8) - бутану технічного (С4Н10)) - 187 тис. т.)</p> <p>У 2015-му році було видобуто природного газу: 14,528 млрд.м3, 12,820 млрд.м3 реалізовано.</p> <p>У 2015-му році 481,679 тис.т. нафтопродуктів (бензину, дизпалива,</p>	<p>ПАТ “Укрнафта” (у т.ч. НГВУ “Полтаванафтогаз”, НГВУ “Чернігівнафтогаз”, НГВУ “Охтирканафтогаз” у Дніпровсько-Донецькій западині та НГВУ “Бориславнафтогаз”, НГВУ “Долинанфтогаз”, НГВУ “Надвірнанафтогаз” у Передкарпатському прогині), яка не консолідувалась у звітності групи НАК “Нафтогаз України”, станом на 31 грудня 2013 року та 31 грудня 2014 року, попри те, що НАК “Нафтогаз України” контролює 50%+1 статутного капіталу ПАТ “Укрнафта”, а Верховна Рада України прийняла Закон України N 272-VIII (272-19) від 19.03.2015 “Про внесення змін до Закону України “Про акціонерні товариства”, внаслідок чого вимоги до кворуму загальних зборів було зменшено до 50% (у 2015-му році мала на балансі 90 дозволів Державної служби геології та надр України на геологічне вивчення, дослідно-промислово розробку та видобуто вуглеводнів, на яких перебували 177 газових свердловин, 1941 нафтових свердловин та 58 одиниць бурових установок. У 2013-му році виручка від реалізації товарів та</p>

<p>мазуту) вироблено, 357,229 тис.т. продано."</p> <p>У 2015-му році скрапленого газу (суміші пропан (C3H8) -бутану технічного (C4H10) технічного) 172,06 тис. т. вироблено, (163,625 тис. т. продано)."</p> <p>ПАТ "Укрнафта".</p> <p>ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз"⁴ (експропрійована Російською Федерацією).</p>	<p>послуг становила 20 200 млн. грн., а у 2014-му році було видобуто природного газу – 0,449 млрд.м3, нафти та газового конденсату – 1 888 тис.т., скрапленого газу (суміші пропан -бутану технічного) - 163 тис. т.).</p> <p>ДП "Закордоннафтогаз".</p> <p>ПАТ "Укргазвидобування".</p> <p>ПАТ "ДАТ "Чорноморнафтогаз" (експропрійована Російською Федерацією).</p>
---	--

В останні роки спостерігається тенденція збільшення податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування вуглеводнів (природного газу⁵, газового конденсату⁶ та сирової нафти⁷), що накопичується підприємствами, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарськими товариствами, 50 відсотків та більше акцій (часток,

⁴ Державне акціонерне товариство "Чорноморнафтогаз", основні фонди якого були захоплені та експропрійовані Російською Федерацією, здійснювало операційну діяльність частиною ГТС, що розташована на півострові Крим (близько 1,2 тис. км газопроводів, одна компресорна станція та ПСГ "Глібовське" – єдине в Криму, з активною місткістю 1 млрд. куб. м з можливістю розширення до 3 млрд. куб. м). 18 травня 2017 року Верховна Рада України прийняла законопроект № 5370.

⁵ Природний горючий газ (далі - газ) - природна суміш вуглеводневих та неуглеводневих сполук і елементів, які перебувають в пластових умовах у різних фазах (газоподібній, рідкій, твердій) або розчиненими в нафті чи воді, а в стандартних умовах - тільки в газоподібній фазі. Основними компонентами газу в стандартних умовах є метан (CH₄) і його гомологи: - етан (C₂H₆), - пропан (C₃H₈), - бутан (C₄H₁₀). Газ часто містить: сірководень, гелій (He), вуглекислий газ (CO₂), азот (N), інертні гази, іноді ртуть (Me)" (Згідно інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої Наказом Державної Комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.98 N 46. Додатково: ГОСТ 22985-90 Газы углеводородные сжиженные. Метод определения сероводорода и меркаптановой серы. ГОСТ 28656-90 Газы углеводородные сжиженные. Расчетный метод определения плотности и давления насыщенных паров.

⁶ Визначення **газовому конденсату** зроблене Інструкцією про порядок приймання, транспортування, зберігання, відпуску та обліку нафти і нафтопродуктів на підприємствах і організаціях України, затвердженому спільним наказом Міністерства палива та енергетики України, Міністерства економіки України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 20 травня 2008 року N 281/171/578/155, відповідно до якої:

"газовий конденсат (легка нафта) - природна суміш легких вуглеводневих сполук (C₅ і вище), які перебувають у газі в розчиненому стані за певних термобаричних умов і переходять у рідку фазу в разі зменшення тиску до рівня, нижчого від тиску конденсації, відповідає нормативному документу, яким встановлено його якість, і є сировиною для НПЗ".

⁷ Відповідно до визначення інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої Наказом Державної Комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.98 N 46: "**Нафта** - природна суміш, що складається з вуглеводневих сполук **метанової, нафтенової та ароматичної груп**, які в пластових і стандартних умовах (0,1 МПа при 20 град.С) перебувають у рідкій фазі. Невуглеводневі сполуки присутні в нафті у вигляді сірчаних, азотистих, кисневих, металоорганічних комплексів. Поширеним компонентом є сірка, що міститься в нафті як у вигляді різних сполук, так і у вільному стані. У більшості нафт в пластових умовах міститься, у тій чи іншій кількості, розчинений газ. За відмінностями складу і фізичних властивостей нафти поділяються на низку типів. Їх типізація провадиться за груповим вуглеводневим і фракційним складом, вмістом сірки та інших неуглеводневих компонентів, асфальтенів і смол". Відповідно до Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту і газ", "**нафта** - корисна копалина, що являє собою суміш вуглеводнів та розчинених в них компонентів, які перебувають у рідкому стані за стандартних умов (тиску 760 мм ртутного стовпа і температури 20 град. С), і є товарною продукцією".

паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірніми підприємствами, представництвами та філіями таких підприємств і товариств, учасниками договорів про спільну діяльність, та/або особами, уповноваженими договорами про спільну діяльність, роблять очевидною **наявність проблеми**, яку потрібно вирішити.

Держава в особі центральних та місцевих органів виконавчої влади, громади, надкорисувачі, також як і будь-які зацікавлені особи можуть шукати відповідь на запитання, в якій площині знаходиться вирішення проблем виникнення податкового боргу.

Альтернативними способами вирішення проблем у взаємовідносинах, що виникають між державою, громадами та надкорисувачами є вирішення проблем:

- 1) на основі двосторонніх відносин між надкорисувачами державної форми власності, суб'єктами спільної діяльності та територіальними підрозділами Державної фіскальної служби України, які надають розстрочення грошових зобов'язань та податкового боргу, що унормовуються Податковим кодексом України,
- 2) на основі ефективного судочинства в окружних адміністративних судах України, апеляційних та касаційних адміністративних судах, що унормовуються Кодексом адміністративного судочинства України у його найбільш актуальній редакції, також як і законодавством про судоустрій України, у т.ч. законодавством про судовий збір,
- 3) на основі інших задіяних механізмів.

У той час, як перші два способи вирішення проблем широко застосовуються, про що свідчать матеріали судових справ №№:

- 1) 826/14102/14 (ПАТ "Укрнафта"),
- 2) 757/37656/17-к (ПАТ "Укрнафта"),
- 3) 826/16473/15, 826/5689/16, 816/3304/15 (ДСД від 24.12.1997 № 999/97 між НГВУ "Полтаванафтогаз" ПАТ "Укрнафта" та "Моментум Ентерпрайзис (Східна Європа) Лтд"),
- 4) 810/2719/16, 810/2743/16, 810/504/17 (ДСД від 04.02.2004 № 60 між)
- 5) ... ,

автор вважає, що застосування інших механізмів принесе набагато позитивніші результати.

Відповідно до пункту 257.2 статті 257 Податкового кодексу України, "**платники рентної плати самостійно обчислюють суму податкових зобов'язань з рентної плати**". Джерелом сплати податкових зобов'язань з плати за користування щомісяця є здійснення продажу тих корисних копалин, у періоді видобутку яких і було нараховано та задекларовано відповідні податкові зобов'язання з плати за користування надрами".

Відповідно до частини першої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ", "підприємства, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарські товариства, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірні підприємства, представництва та філії таких підприємств і товариств, учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств, щомісячно здійснюють продаж нафти сирової і газового конденсату власного видобутку, видобутих на підставі спеціальних дозволів на користування нафтогазоносними надрами (крім обсягів, що

використовуються на власні технологічні потреби), а також скрапленого газу⁸ - **виключно на біржових аукціонах**. Частина третя статті Закону України 4-1 "Про нафту та газ" визначила, що "**порядок організації та проведення біржових аукціонів** з продажу нафти сирової і газового конденсату власного видобутку, скрапленого газу, визначення стартових цін на таких аукціонах, надбавок за якість для нафти сирової і газового конденсату, а також порядок визначення обсягів реалізації на біржових аукціонах скрапленого газу для потреб населення встановлюються Кабінетом Міністрів України".

Відповідно до вимог підпункту 252.8 статті 252 розділу IX "Рентна плата" Податкового кодексу України Мінекономрозвитку надає результати визначення фактичної ціни реалізації для нафти, конденсату на веб-сторінці:

<http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&tag=FaktichnaTsinaRealizatsiiDliaNaftiKondensatu>.

Нормативно-правовою базою для проведення біржових аукціонів є:

- 1) Закон України 10 грудня 1991 року № 1956-XII "Про товарну біржу",
- 2) Постанова КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570 "Про організацію та проведення біржових аукціонів з продажу нафти сирової, газового конденсату власного видобутку і скрапленого газу".

Як бачимо, постанова КМУ № 570 не охоплює **природний газ**⁹, тому може використовуватись лише для аналізу щодо можливостей зменшення податкового боргу, який виник з ренти у підприємств, частка держави у статутному капіталі яких 50 відсотків та більше, господарських товариств, 50 відсотків та більше акцій (часток, паїв) яких знаходяться у статутних капіталах інших господарських товариств, акціонером яких є держава і володіє в них контрольним пакетом акцій, а також дочірніх підприємств, представництв та філій таких підприємств і товариств, учасників договорів про спільну діяльність, та/або осіб, уповноважених договорами про спільну діяльність, які видобувають **газовий конденсат та сирину нафту**.

Навіть первинний аналіз може виявити, що відповідно до частини шостої статті 4-1 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ", "якщо під час чергового біржового аукціону виставлені на продаж обсяги нафти сирової або газового конденсату не були реалізовані повністю або частково, **вони виставляються на додатковий біржовий аукціон, що проводиться того самого календарного місяця**. У разі якщо продаж зазначених обсягів нафти сирової і газового конденсату не відбувся на додатковому біржовому аукціоні або додатковий біржовий аукціон не був проведений, **нереалізовані обсяги нафти сирової і газового конденсату на підставі договору купівлі-продажу за стартовою ціною додаткового біржового аукціону реалізуються Національній акціонерній компанії "Нафтогаз України"**. Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" оплачує відвантажені обсяги нафти сирової¹⁰ і газового конденсату¹¹ протягом 30 днів з дати укладення договору купівлі-продажу".

⁸ ДСТУ 4047-2001 замінив ГОСТ 20448-90. Прийнято та надано чинності: наказ Держстандарту України від 27 липня 2001 р. №369. Зміна № 1 чинна з 01.01.2014 р., наказ Мінекономрозвитку від 29.11.2013 р. № 1423.

Організація видавець: УкрНДІНП "МАСМА", ТК-38 "Стандартизація продуктів нафтопереробки та нафтохімії".

⁹ Природний газ є соціально важливим товаром. У період до 1-го квітня 2018 року по 1 квітня 2018 року питання викупу НАКом природного газу врегульовується Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187.

¹⁰ Пункт 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 570 визначив, що "нафта сира - нафта, що видобувається з родовищ суб'єктом господарювання, який отримав спеціальний дозвіл".

¹¹ Пункт 4 Постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 570 визначив, що "газовий конденсат - газовий конденсат власного видобутку (далі - газовий конденсат) - газовий конденсат, що видобувається з родовищ суб'єктом господарювання, який отримав спеціальний дозвіл, і підлягає попередній переробці".

З наступних двох таблиць можна побачити, до яких суб'єктів державної форми власності та до суб'єктів спільної діяльності на території Полтавської області повинні застосовуватись норми частини першої та частини шостої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ".

Код	Назва підприємства	Рента за нафту 2014 рік, тис. грн.		Рента за нафту 2015 рік, тис. грн.		Рента за нафту 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
135390	ПАТ "УКРНАФТА"	302 255,50	250 991,20	289 219,40	95 506,70	205 535,00	120 120,40
30019775	ПАТ "УКРГАЗВИДОБУВАННЯ"	179 746,10	180 636,00	200 081,80	219 954,40	176 091,90	156 345,40
1431535	ДП НАК "НАДРА УКРАЇНИ" "ЧЕРНІГІВНАФТОГАЗГЕОЛОГІЯ"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	482 001,60	431 627,20	489 301,20	315 461,10	381 627,10	276 466,00
177117469	Договір про спільну діяльність від 29.06.2004 № 612 - уповноважена особа ТОВ ВКФ ДІОН 24430679	6 355,90	6 432,70	7 497,40	7 844,60	3 643,70	3 229,90
337504782	Договір про спільну діяльність від 10.06.2002 № 3 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИГАЗ" 30162340	15 327,70	16 564,60	8 175,70	8 175,70	1 758,60	1 758,60
403742696	НГВУ "ПОЛТАВНАФТОГАЗ" ПАТ "УКРНАФТА" (22525915) ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА УТРИМАННЯ ТА ВНЕСЕННЯ ПОДАТКІВ ДО БЮДЖЕТУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ N 5/56 СД ВІД 21.12.2000 Р. ПРО СПІЛЬНУ ДІЯЛЬНІСТЬ З ОСВОЄННЯ ТА РОЗРОБКИ НАФТОГАЗОКОНДЕНСАТНИХ РОДОВИЩ В ПОЛТАВСЬКІЙ ОБЛАСТІ	1 861,20	1 861,20	1 650,20	1 261,30	1 673,40	1 561,90
455860305	Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ ФІРМА "ХАС" 21237338	1 249,10	1 225,00	1 192,80	1 309,10	5 087,40	0,00
473544036	Договір про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "ЦЕФЕЙ" 32869749	1 312,80	1 321,20	680,20	0,00	596,10	3,30
592740419	Договір про спільну діяльність від 22.01.2014 № УГВ8333/20/1 -14 - уповноважена особа ТОВ " ПРИРОДНІ РЕСУРСИ-" 38918382	5 528,70	5 528,70	12 028,80	12 028,80	-709,60	0,00
	ВСЬОГО ЗА ДОГОВОРАМИ СП. ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	31 635,40	32 933,40	31 225,10	30 619,50	12 049,60	6 553,70
20041662	СП ПГНК	124 580,20	124 588,60	107 745,70	107 734,90	114 203,40	114 309,00
33458044	ТОВ"СОЮЗ-БУДРЕСУРСИ"	573,40	500,60	2 835,40	2 418,50	251,50	675,10
33750826	ТОВ "УКРАЇНСЬКА БУРОВА КОМПАНІЯ"	5 387,40	5 812,30	5 823,00	5 329,00	6 412,70	6 710,00
37959056	ТОВ "АС-НАФТОГАЗРЕСУРС"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,30	0,30
38238322	ТОВ "НАФТОГАЗОПРОМИСЛОВА ГЕОЛОГІЯ"	0,00	0,00	0,00	0,00	599,60	599,60
38719162	ТОВ "М.В.-ЕНЕРГОСОІЛ"	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	130 541,00	130 901,50	116 404,10	115 482,40	121 468,50	122 295,00
	ВСЬОГО НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	644 178,00	595 462,10	636 930,40	461 563,00	515 145,20	405 314,70

Джерело: ГУ ДФСУ у Полтавській області.

Код	Назва підприємства	Рента за газовий конденсат 2014 рік, тис. грн.		Рента за газ. конденсат 2015 рік, тис. грн.		Рента за газ. конденсат 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
30019775	ПАТ "УКРГАЗВИДОБУВАННЯ"	890 509,60	860 685,40	870 593,20	997 415,60	743 704,10	621 284,10
135390	ПАТ "УКРНАФТА"	3 924,80	3 386,70	4117,2	1 409,90	95 641,60	74 351,50
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	894 434,40	864 072,10	874 710,40	998 825,50	839 345,70	695 635,60
177117469	Договір про спільну діяльність від 29.06.2004 № 612 - уповноважена особа ТОВ ВКФ ДЮН 24430679	1 358,80	1 359,20	2 554,30	2 653,60	896,7	797,4
337504782	Договір про спільну діяльність від 10.06.2002 № 3 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИГАЗ" 30162340	67 013,90	71 769,40	70 511,00	70 737,30	58 548,20	58 322,00
403739509	Договір про спільну діяльність від 24.12.1997 № № 999/97 - уповноважена особа НАФТОГАЗОВИДОБУВНЕ УПРАВЛІННЯ "ПОЛТАВНАФТОГАЗ "ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УКРНАФТА 22525915	206 660,90	206 660,90	176 042,80	141 064,90	12 351,50	0
403744427	ДСД №85/2002 ВІД 19.08.2002- УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ТОВ "СГС"	842,2	842,4	119,5	175,9	252,1	194,6
455860305	Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ ФІРМА "ХАС" 21237338	2 115,80	2 064,10	2 251,30	2 443,60	6 986,10	0,2
473544036	Договір про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "ЦЕФЕЙ" 32869749	1 354,70	1 360,20	1 949,30	228,6	1 809,50	779,6
536507917	Договір про спільну діяльність від 21.07.1997 № 23-3/97-84Б- 97 - уповноважена особа ТОВ "ГАЗ-МДС" 24253556	759,8	759,8	2 245,30	2 247,00	710,1	709,3
587437982	Договір про спільну діяльність від 19.11.2007 № 265-12 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "НАДРА ГЕОЦЕНТР" 34763705	30725,7	30726,5	1 092,50	1 763,60	44 618,40	0
	ВСЬОГО ЗА ДОГОВОРАМИ СП. ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	310 831,80	315 542,50	256 766,00	221 314,50	126 172,60	60 803,10
20041662	СП ПГНК	21 389,10	21 408,50	25 842,50	25 833,10	20 939,90	21 065,00
25168700	ПРАТ "ПЛАСТ"	1 875,10	1 875,10	1 832,10	1 849,20	1 240,10	1 240,10
26333503	ПРЕДСТАВНИЦТВО "РЕГАЛ ПЕТРОЛЕУМ КОРПОРЕЙШН ЛІМІТЕД"	35 881,10	35 881,10	32 301,90	32 446,90	26 509,40	26 364,50
31511844	ТОВ "АРАБСЬКИЙ ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АЛЬЯНС ЮЕЙ"	13 841,80	13 239,10	15 779,60	16 250,70	10 580,70	7 367,80
32377038	ПРАТ "НАФТОГАЗВИДОБУВАННЯ"	45 102,60	45 103,60	75 367,20	75 443,50	90 792,00	90 711,80
32426289	ТОВ"СГС"	0	0	0	0	735,4	735,4
33100376	ПРАТ"ПРИРОДНІ РЕСУРСИ"	172 908,50	172 908,50	156 480,50	156 480,50	128 287,20	128 287,40

Код	Назва підприємства	Рента за газовий конденсат 2014 рік, тис. грн.		Рента за газ. конденсат 2015 рік, тис. грн.		Рента за газ. конденсат 2016 рік, тис. грн.	
		нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
33750826	ТОВ "УКРАЇНСЬКА БУРОВА КОМПАНІЯ"	619,8	645,1	352,9	292	512,2	530
35602704	ТОВ "НАДРА-ГЕОІНВЕСТ"	0	0	0	0	6 464,20	6 464,20
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	291 618,00	291 061,00	307 956,70	308 595,90	286 061,10	282 766,20
	ВСЬОГО НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	1 496 884,20	1 470 675,60	1 439 433,10	1 528 735,90	1 251 579,40	1 039 204,90

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Також частина друга статті 4-1 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ" визначила, що "стартова ціна (без урахування податку на додану вартість та витрат на транспортування, постачання і зберігання) на біржових аукціонах для нафти та газового конденсату визначається **на підставі митної вартості¹² нафти** за даними центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику, за 15 днів, що передують даті реєстрації заявок на проведення біржового аукціону, та з **урахуванням надбавки за якість для нафти сирової і газового конденсату**. Зниження ціни на нафту або на газовий конденсат на біржових аукціонах нижче стартової ціни не допускається".

Загалом, контроль правильності визначення митної вартості товарів визначається статтею 54 Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI, Постановою Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2015 року № 724 "Про використання у системі управління ризиками орієнтованих показників митної вартості товарів" та Постановою Кабінету Міністрів України від 9 квітня 2008 року № 339 "Про затвердження **Порядку здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів**". Проте п. 19 Постанови Кабінету Міністрів України № 570 визначив, що "рівень стартової ціни (без урахування податку на додану вартість та витрат на транспортування, постачання і зберігання) на аукціонах для нафти сирової і газового конденсату визначається аукціонним комітетом **на підставі митної вартості нафти сорту "Юралс" за даними ДФС за 15 днів**, що передують даті реєстрації заявок на проведення аукціону. Для розрахунку стартової ціни на аукціонах для нафти сирової і газового конденсату враховуються обсяги нафти, що надійшли на митну територію України у кількості не менш як 50000 тонн". Метод визначення митної вартості за ціною договору у 2015-му році для паливно-енергетичних товарів використовувався у 82,6% випадків¹³.

Основні механізми ціноутворення на нафту визначені у п. 20 Постанови КМУ від 16 жовтня 2014 р. № 570:

¹² Митна вартість товарів є Розділом III, що складається зі статей Глав 8 та 9 Митного кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI. Методи визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту:

- 1) основний - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції);
- 2) другорядні:
 - а) за ціною договору щодо ідентичних товарів;
 - б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів;
 - в) на основі віднімання вартості;
 - г) на основі додавання вартості (обчислена вартість);
 - г) резервний."

¹³ Джерело: <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

Нафта¹⁴: база	Ціна, без ПДВ
Нафта сорту "Юралс", що постачається в Україну трубопровідним транспортом.	Митна вартість, але не менше 90 доларів США за 1 барель ¹⁵ .
Надбавка для III-ї групи якості згідно з ГОСТом 9965-76 (у т.ч. нафта класу II типу III, класу I типу II).	Надбавка 0 доларів США за тонну.
Надбавка для II-ї групи якості згідно з ГОСТом 9965-76 (у т.ч. нафта класу I типу I, класу I типу II).	Надбавка 2 долари США за тонну.
Надбавка для I-ї групи якості згідно з ГОСТом 9965-76 (у т.ч. нафта класу I типу I, класу II типу I, класу II типу III).	Надбавка 17 доларів США за тонну.

Газовий конденсат¹⁶: база	Ціна, без ПДВ
Митна вартість нафти	Митна вартість, але не менше 90 доларів США за 1 барель.
	Надбавка 30 доларів США за тонну.
Нафта сорту "Юралс", що постачається в Україну трубопровідним транспортом (не менше 90 доларів США за 1 барель).	47 доларів США за тонну.
Нафта сорту "Айзері", що постачається в Україну трубопровідним транспортом (не менше 90 доларів США за 1 барель).	30 доларів США за тонну (із застосуванням перевідного коефіцієнта 0,85).

Що стосується нафти, видобутої на території України, то маршрути її транспортування є приблизно такі:

	2011	2012	2013
ЛВДС Глинсько-Розбишевська (Полтавська обл.) - Кременчуцький НПЗ	0,1706	0,1801	0,2083
НПС "Гнідинці" (Чернігівська обл.) - Кременчуцький НПЗ	0,8937	0,7424	0,7359
н/н М. Павлівка (Сумська обл.) - Кременчуцький НПЗ	0,5822	0,6255	0,647
н/н Орів - НПК "Галичина" (Орив - Дрогобич)	0,0286	0,028	0,0269
н/н Борислав - НПК "Галичина" (Борислав - Дрогобич)	0,0798	0,0845	0,0893
нпс Долина - НПК "Галичина" (Долина - Галичина)	0,1587	0,2534	0,269
н/н Орів - НПК "Нафтохімік Прикарпаття"	0,0002		
н/н Борислав - НПК "Нафтохімік Прикарпаття"	0,0022		
нпс Долина - НПК "Нафтохімік Прикарпаття"	0,1085	0,0128	
Усього, млн. тонн	2,0245	1,9267	1,9764

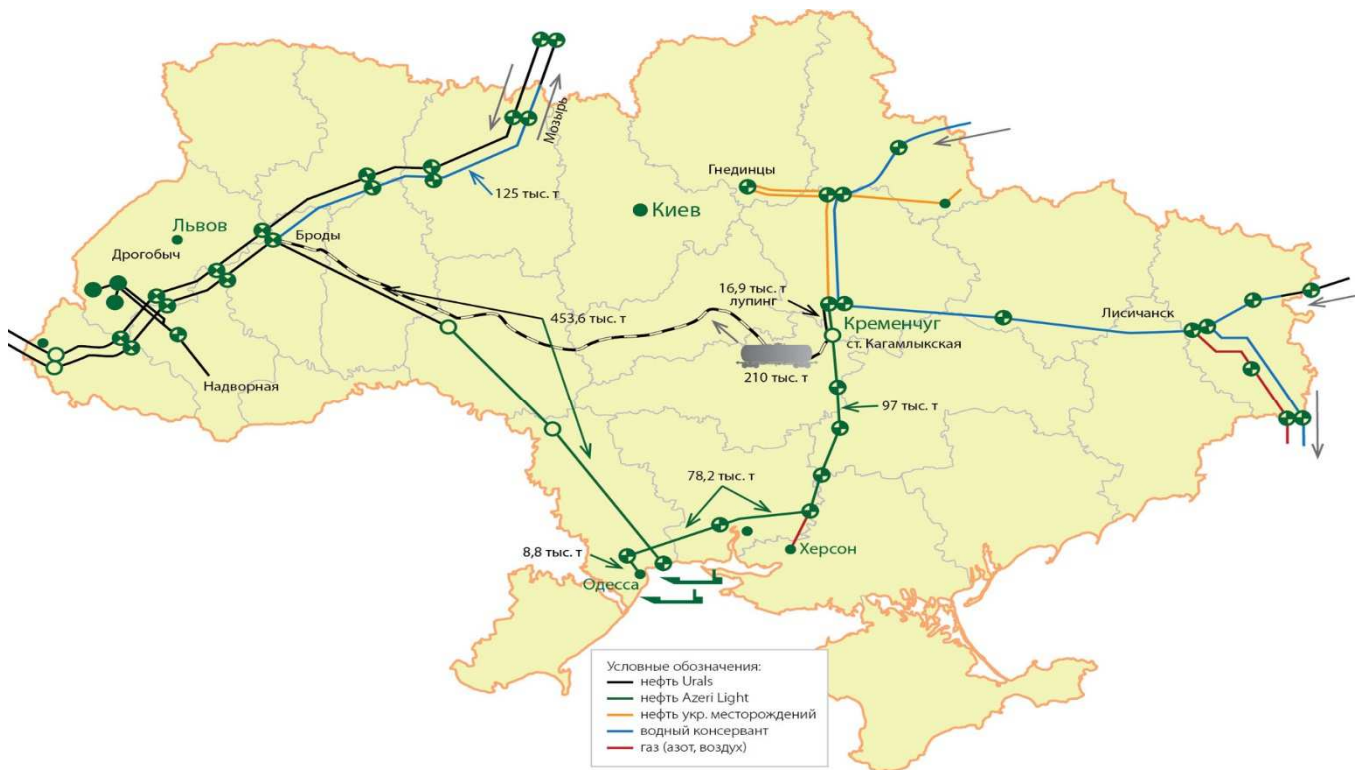
¹⁴ ДСТУ 4454:2005. Нафта та нафтопродукти. Маркування, пакування, транспортування та зберігання (на заміну ГОСТ 1510-84). ДСТУ 4488:2005. Нафта та нафтопродукти. Метод відбирання проб.

¹⁵ Американський нафтовий барель - одиниця виміру об'єму нафти, рівна 42 галонам, або $\approx 158,988$ літрів = $0,158988$ м³. При спробах перевести в одиниці маси, вступає такий фактор, як густина нафти, що коливається в широких межах - від 820 до 905,5 кг на кубометр. Коефіцієнт переведення з тонн на барелі для російської нафти марки Urals, основної марки російської нафти, що відвантажується на експорт, становить бл. 7,28 бар./т., тобто 0,1374 тонн = 137,4 кг нафти / барель. Аналогічний коефіцієнт для легкої норвезької нафти марки Brent, зі знижкою до якої продається Urals на світовому ринку, становить 7,59 бар./т., тобто 0,1318 тонн = 131,8 кг нафти / барель.
Джерело: Вікіпедія.

¹⁶ ГОСТ 51.65-80 Конденсат газовый стабильный. Технические условия. Термін дії подовжений до 2017 року згідно наказу Міненерговугілля від 21.01.2013 р. N 20 (скасовано) Чинний на підприємствах та організаціях нафтогазового комплексу у частині, що не суперечить чинному законодавству України: наказ Міненерговугілля від 12.02.2013 р. N 56.1.

	2011	2012	2013
% від транспортування нафти системою магістральних нафтопроводів територією України	7,36%	10,36%	10,46%

Джерело: річний звіт групи НАК “Нафтогаз України”, 2014.

Найменування показника	Норма для групи			Метод випробування
	I	II	III	
1. Концентрація хлористих солей, мг/дм ³ , не більш	100	300	900	По ГОСТ 21534
2. Масова доля води, %, не більш	0,5	1,0	1,0	По ГОСТ 2477
3. Масова доля механічних домішків, %, не більш		0,05		По ГОСТ 6370 і по п. 3.2 цього стандарту
4. Тиск насичених парів, кПа(мм рт. ст.), не більш		66,7 (500)		По ГОСТ 1756

Джерело: ГОСТ 9965-76. Нафта для нафтопереробних підприємств.

Тобто у видобувних компаній державної форми власності, у т.ч. суб'єктів спільної діяльності, податковий борг з рентної плати за користування надрами для видобування газового конденсату та сирової нафти виникати не повинен. Хоча насправді податковий борг з ренти чомусь не лише виникає, але і зростає.

А це значить, що:

1) або ПАТ “Укргазвидобування”, його газопромислові управління (“Полтавагазвидобування”, “Шебелинкагазвидобування”, “Львівгазвидобування”), відокремлені підрозділи, учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств учасники договорів спільної діяльності, та

ПАТ “Укрнафта”, її відокремлені підрозділи (у т.ч. НГВУ “Полтаванафтогаз”, НГВУ “Чернігівнафтогаз”, НГВУ “Охтирканафтогаз” у Дніпровсько-Донецькій западині та НГВУ “Бориславнафтогаз”, НГВУ “Долинанфтогаз”, НГВУ “Надвірнанафтогаз” у Передкарпатському

прогині)), учасники договорів про спільну діяльність, та/або особи, уповноважені договорами про спільну діяльність, укладеними за участю зазначених підприємств учасники договорів спільної діяльності, не виконують норму частини першої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ" щодо обов'язкового щомісячного продажу газового конденсату та скрапленого газу на біржових аукціонах, що проводяться на товарно-сировинних біржах.

2) або НАК "Нафтогаз України" не виконує норму частини шостої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ", відповідно до якої, "якщо під час чергового біржового аукціону виставлені на продаж обсяги нафти сирової або газового конденсату не були реалізовані повністю або частково, вони виставляються на додатковий біржовий аукціон, що проводиться того самого календарного місяця. У разі якщо продаж зазначених обсягів нафти сирової і газового конденсату не відбувся на додатковому біржовому аукціоні або додатковий біржовий аукціон не був проведений, **нереалізовані обсяги нафти сирової і газового конденсату на підставі договору купівлі-продажу за стартовою ціною додаткового біржового аукціону реалізуються Національній акціонерній компанії "Нафтогаз України"**. Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" оплачує відвантажені обсяги нафти сирової і газового конденсату протягом 30 днів з дати укладення договору купівлі-продажу.

Базою у визначенні біржової ціни є "обсяги нафти, що надійшли на митну територію України у кількості не менш як 50000 тонн". З наведеної вище таблиці можна побачити, що обсяг імпорту нафти з 2005-го по 2016-й роки скоротився на -96,58%:

млн. тонн	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Імпорт нафти	14,6	10,7	9,8	6,6	7,2	7,8	5,7	1,5	0,8	0,2	0,2	0,5

Джерело: НАК "Нафтогаз України", Міненергоугілля, Центр досліджень енергетики, ДФСУ.

Як бачимо, імпортна партія 50 000 тонн сирової російської нафти марки Urals, яка є індикатором ціноутворення, становить 10% від сукупного імпорту сирової нафти у 2016-му році. Чому у п. 19

¹⁷ Згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 22.12.1994 № 865 "Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин". Облік запасів вуглеводнів здійснюється згідно з Інструкцією із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженою наказом ДКЗ від 10.07.98 №46, зареєстрованою у Міністерстві юстиції України 24.07.1998 за №475/2915.

Постанови Кабінету Міністрів України № 570 не зменшити імпорту партію з 50 000 тонн до меншого обсягу?

Скорочення імпорту також корелюється з падінням внутрішньоукраїнського виробництва нафтопродуктів, яке з 2002-го по 2014-й рік скоротилось на -85%, та зростанням імпорту нафтопродуктів до 8,5 млн. тонн у 2016-му році. Деякі експерти пояснюють це скасуванням у 2005-му році обмежень на імпорт готових нафтопродуктів.

Чи була така партія (50 000 тонн) взагалі? Верифікацію, мабуть, можна провести на Енергетичній митниці ДФСУ. Митні пости Енергетичної митниці ДФСУ (вул. Світлицького, 28-а, м. Київ 04215), яка була утворена Постановою КМУ від 06 серпня 2014-го року № 311, були утворені наказом Державної фіскальної служби України (див. наказ ДФСУ від 09.09.2014 р № 116 та наказ ДФСУ від 22.10.2015 № 205).

Візьмемо цифри по Полтавській області, станом на початок 2017-го року.

Таблиця. Кількість надрокористувачів у Полтавській області та нарахування ренти у тис. грн.

	Усього надрокористувачів	нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. за договорами спільної діяльності ¹⁸	у т.ч. за договорами СД нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг, надрокористувачів	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг у 2016-му році, тис. грн.
Надрокористувачі, що видобувають сиру нафту	15	515 145,20	6	12 049,60	4	398 772,20
Надрокористувачі, що видобувають газовий конденсат	19	1 251 579,40	8	12 620,30	7	167 813,40
Надрокористувачі, що видобувають природний газ	28	14 718 117,70	8	2 878 852,10	8	2 850 775,30
Надрокористувачі, що видобувають	751 ¹⁹	376 101,40	0	0	22	303,25

¹⁸ Сторонами (учасниками) договору про спільну діяльність можуть виступати як фізичні, так і юридичні особи (наприклад, юридичні особи на загальній / спрощеній системі оподаткування, благодійні та громадські організації). Учасниками договорів про спільну діяльність можуть бути іноземні інвестори, відповідно до статті 23 Закону України від 19.03.1996 р. № 93/96-ВР “Про режим іноземного інвестування”. Взяття на облік договорів (контрактів) про спільну діяльність у разі участі іноземного інвестора здійснюється після державної реєстрації договору (контракту) згідно з Положенням про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) за участю іноземного інвестора, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 30.01.1997 р. № 112.

Пунктом 87.12. статті 87 Податкового кодексу України передбачено, що у разі якщо податковий борг виник за операціями, що виконувалися в межах договорів про спільну діяльність, джерелом погашення такого податкового боргу є майно платників податків, що є учасниками такого договору.

¹⁹ Визначення платнику податків надане п. 15.1. ст. 15 ПК України, відповідно до якої “платниками податків визнаються фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об’єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об’єктом оподаткування згідно з цим Кодексом або податковими законами, і на яких покладено обов’язок із сплати податків та зборів згідно з цим Кодексом”.

Відповідно до п. 257.3 ПКУ, “платник рентної плати до закінчення визначеного розділом II цього Кодексу граничного строку подання податкових декларацій за податковий (звітний) період, визначений цією статтею, подає

	Усього надрокористувачів	нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. за договорами спільної діяльності ¹⁸	у т.ч. за договорами СД нараховано ренти у 2016-му році, тис. грн.	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг, надрокористувачів	у т.ч. станом на 01.04.17 мали податковий борг у 2016-му році, тис. грн.
інші корисні копалини загальнодержавного значення						
УСЬОГО:		16 860 943,70		2 903 522,00		3 417 664,15

Джерело: ГУ ДФС у Полтавській області.

Відповідно до підпункту 14.1.175 пункту 14.1 статті 14 Податкового кодексу України, “**податковий борг** - сума узгодженого грошового зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), але не сплаченого платником податків у встановлений цим Кодексом строк, а також пеня, нарахована на суму такого грошового зобов'язання”. Погашення податкового боргу - зменшення абсолютного значення суми такого боргу, підтверджене відповідним документом, відповідно до пп.14.1.152. п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України.

Податковий борг надрокористувачів та учасників договорів спільної діяльності по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, станом на 01.04.2017, на території Полтавської області становив **3 417 360,90 тис. грн.** (за інформацією баз даних ДФС, дата формування 10.04.2017 року).

Станом на 01.04.2017	тис. грн.	
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування нафти. тис.грн.	398 772,20	11,67%
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування природного газу. тис.грн.	2 850 775,30	83,41%
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування газового конденсату, тис.грн.	167 813,40	4,91%
Усього податковий борг, по рентній платі за користування надрами для видобування вуглеводнів, тис.грн.	3 417 360,90	99,99%

до відповідного контролюючого органу за формою, встановленою у порядку, передбаченому статтею 46 цього Кодексу, податкову декларацію, яка містить додатки:

пп. “257.3.1. з рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин:

за місцезнаходженням ділянки надр, з якої видобуті корисні копалини, у разі розміщення такої ділянки надр у межах території України;

за місцем обліку платника рентної плати у разі розміщення ділянки надр, з якої видобуто корисні копалини, в межах континентального шельфу та/або виключної (морської) економічної зони України;

257.3.2. з рентної плати за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин - за місцезнаходженням ділянки надр;

257.3.3. з рентної плати за користування радіочастотним ресурсом України - за місцем податкової реєстрації;

257.3.4. з рентної плати за спеціальне використання води - за місцем податкової реєстрації;

257.3.5. з рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів - за місцезнаходженням лісової ділянки;

257.3.6. з рентної плати за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України - за місцем його податкової реєстрації”.

Станом на 01.04.2017	тис. грн.	
Податковий борг по рентній платі за користування надрами для видобування інших корисних копалин загальнодержавного значення. тис.грн.	303,25	0,01%
Усього податковий борг, по рентній платі за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення, тис.грн.	3 417 664,15	100,00%
у т.ч. податкова застава	2 136 600,00	62,50%

Джерело: ГУ ДФСУ у Полтавській області.

Наступні таблиці підтверджують той факт, що здебільшого на території Полтавської області податковий борг за користування надрами для видобутку газового конденсату на суму 167 813,40 тис. грн. (4,91% усього податкового боргу з рентної плати на території Полтавської області) та сирової нафти на суму 398 772,20 тис. грн. (11,67% усього податкового боргу з рентної плати на території Полтавської області) **утворено або внаслідок порушень частини першої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ" щодо обов'язкового щомісячного продажу сирової нафти, газового конденсату та скрапленого газу на біржових аукціонах, та/або внаслідок порушень частини шостої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ" щодо обов'язкового викупу сирової нафти, газового конденсату та скрапленого газу на біржових аукціонах Національною акціонерною компанією "Нафтогаз України" у ПАТ "Укргазвидобування", ПАТ "Укрнафта", їхніх відокремлених підрозділів та учасників спільної діяльності.**

Якщо взяти матеріали судових справ, в розрізі надрокористувачів можна побачити суми податкового боргу з видобутку газового конденсату та сирової нафти, утворення якого не можливо пояснити з точки зору застосування статті 4-1 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ".

Варто додати, що на товарно-сировинних біржах торгуються і **природний газ**, продавцями якого не є суб'єкти, охоплені обмеженнями, встановленими Законом України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ", також як і **вторинні енергетичні ресурси** – продукти нафтопереробки і конденсатопереробки, якими є як **дизель**, так і **бензин різних октанових чисел**. До речі, і **скраплений газ**²⁰ – суміш пропану і бутану, також є продуктом переробки газопереробних та нафтопереробних заводів, тобто вторинним енергетичним ресурсом. Пункт 14 Постанови Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 570 визначив, що "скраплений газ - газ вуглеводневий, отриманий у результаті нафтогазопереробки".

Товарна підкатегорія (УКТ ЗЕД)	Назва	Ставки мита, %			Додаткові ОВО	Молекулярна формула (брутто-формула)
	Гази нафтові та інші вуглеводні в газоподібному стані:					
	- скраплені (зріджені):					
2711 11 00 00	-- газ природний		0	0	тис. м ³	CH ₄
	- - пропан:					C ₃ H ₈
	- - - пропан, чистота якого не менш як 99 %:					
2711 12 11 00	- - - - для використання як паливо		0	0	-	

²⁰ ГОСТ 20448-90.

Товарна підкатегорія (УКТ ЗЕД)	Назва	Ставки мита, %			Додаткові ОВО	Молекулярна формула (брутто-формула)
2711 12 19 00	---- для інших цілей		0	0	-	
	---- інший:					
2711 12 91 00	---- для специфічних процесів переробки		0	0	-	
2711 12 93 00	---- для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарній підкатегорії 2711 12 91 00		0	0	-	
	---- для інших цілей:					
2711 12 94 00	----- чистота якого більш як 90 %, але не більш як 99 %		0	0	-	
2711 12 97 00	----- інші		0	0	-	
	-- бутани:					C ₄ H ₁₀
2711 13 10 00	--- для специфічних процесів переробки		0	0	-	
2711 13 30 00	--- для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарній підкатегорії 2711 13 10 00		0	0	-	
	--- для інших цілей:					
2711 13 91 00	----- чистота якого більш як 90 %, але менш як 95 %		0	0	-	
2711 13 97 00	----- інші		0	0	-	
2711 14 00 00	-- етилен ²¹ , пропілен, бутилен і бутадієн		0	0	-	C ₂ H ₄ C ₃ H ₆
2711 19 00 00	-- інші		0	0	-	
	- у газоподібному стані:					
2711 21 00 00	-- газ природний		0	0	тис. м ³	
2711 29 00 00	-- інші		0	0	-	

Джерело: Митний тариф України.

ЩОДО ВИКУПУ НАКом ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Як бачимо, постанова КМУ № 570 не охоплює **природний газ**²². Що стосується виключення природного газу з частини шостої статті 4-1 Закону України від 12 липня 2001 року N 2665-III "Про нафту та газ", то пунктом 3 **Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів**²³ у процесі

²¹ У 2013-му році на міжнародних ринках етан (C₂H₆) коштував \$90 за тонну, етилен (C₂H₄) – \$600 за тонну, а поліетилен - \$1800 за тонну, пластикові труби - \$3500 за тонну. Джерело: програма "Нефть" від 06.09.13 р. на каналі "Россия 24".

²² Природний газ у тому числі постачається для побутових споживачів та виробників теплової енергії. У період до 1-го серпня 2018 року питання викупу НАКом природного газу врегульовується Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187.

²³ Відповідно до пункту 252.24 статті 252 ПКУ, "Платник рентної плати або уповноважена особа, які у податковому (звітному) періоді видобули природний газ (у тому числі нафтовий (попутний) газ) та реалізували його суб'єкту ринку природного газу, на якого Кабінетом Міністрів України на підставі Закону України "Про ринок природного газу" покладено спеціальні обов'язки щодо формування ресурсу природного газу для побутових споживачів та виробників теплової енергії, визначають у податковій декларації податкові зобов'язання з урахуванням обсягів, визначених в актах приймання-передачі, та обсягів виробничо-технологічних витрат природного газу на технічні операції з видобування та підготовки до транспортування. Акти приймання-передачі оформляються у податковому (звітному) періоді, в якому такий газ був видобутий, та не пізніше 8 числа місяця, що настає за податковим (звітним) періодом, підписуються платником рентної плати або уповноваженою особою та зазначеним вище суб'єктом ринку природного газу на підставі укладених ними договорів купівлі-продажу природного газу. Обсяги виробничо-технологічних витрат природного газу на здійснення технічних операцій з видобування та підготовки до транспортування (у тому числі нафтового (попутного) газу), зазначеного в абзаці першому цього

функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, визначено “обов’язок господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Укргазвидобування”, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”), продавати природний газ господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” (далі - НАК “Нафтогаз України”), та обов’язок НАК “Нафтогаз України” придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням”. А пунктом 6 цього Положення “ПАТ “Укргазвидобування” та ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз” зобов’язані до 1 квітня 2018 р. щомісяця здійснювати продаж природного газу власного видобутку (крім обсягів виробничо-технологічних витрат, обсягів, які використовуються для власних потреб ПАТ “Укргазвидобування” та ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”, пов’язаних з видобутком, підготовкою до транспортування і транспортуванням природного газу, а також для виробництва скрапленого природного газу та стабільного бензину), а НАК “Нафтогаз України” - придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням”.

Відповідно до пункту 7 Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, “НАК “Нафтогаз України” придбаває з 1 квітня 2017 р. по 1 квітня 2018 р. природний газ відповідно до абзаців першого і другого пункту 6 цього Положення за ціною, **визначеною на рівні 4 849 гривень за 1000 куб. метрів** (без урахування податку на додану вартість)”. А пункт 13 Положення передбачає перепродаж НАКом природного газу за ціною, **визначеною на рівні 4 942 грн. за 1000 куб. метрів**, без урахування податку на додану вартість, тарифів на транспортування та розподіл природного газу, які підлягають обов’язковій оплаті відповідно до умов договорів розподілу природного газу та величини торговельної надбавки (націнки) постачальника природного газу із спеціальними обов’язками, максимальний рівень якої визначений пунктом 14 Положення.

Інші суб’єкти господарювання, що провадять діяльність з видобутку природного газу, в тому числі учасники угод про спільну діяльність, що були укладені до набрання чинності цим Положенням, можуть добровільно взяти на себе зобов’язання, передбачене абзацом першим цього пункту, стосовно будь-якого обсягу видобутого газу. У такому разі до зазначених суб’єктів господарювання застосовуються відповідні норми цього Положення. Таким чином, відповідно до Постанови КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, як ПАТ “Укрнафта”, 50%+1 акція у статутному капіталі якої контролюється НАК “Нафтогаз України”, так і суб’єкти спільної діяльності з ПАТ “Укргазвидобування” та з відокремленими підрозділами ПАТ “Укрнафта”, до 1 квітня 2018 р. не зобов’язані продавати природний газ НАКу. Відомо, що ПАТ

пункту, визначаються пропорційно до питомої ваги обсягів такого природного газу, реалізованого зазначеному суб’єкту ринку природного газу, у загальному обсязі природного газу (у тому числі нафтового (попутного) газу), що підлягає оподаткуванню, зменшеному на обсяг виробничо-технологічних витрат такого природного газу”.

“Укрнафта” переважно експлуатує нафтові свердловини. А річний звіт групи НАК “Нафтогаз України” за 2016-й рік розкрив інформацію, що ПАТ “Укрнафта” “через фінансові проблеми, зокрема з податковим боргом, й надалі стрімко зменшувала видобуток, закінчивши 2016 рік з результатом 1,3 млрд куб. м, що на 14% або 205 млн куб. м менше, ніж минулого року. Компанія втратила друге місце серед найбільших газовидобувних підприємств України”²⁴.

Природний газ, млрд.м3	ПАТ “Укргазвидобування” (ЄДРПОУ: 30019775) – власником 100% статутного капіталу є НАК “Нафтогаз України”.		ПАТ “Укрнафта” (ЄДРПОУ: 00135390) – власником 50%+ 1 акцій статутного капіталу є НАК “Нафтогаз України”.	
	Видобуто	Продано НАКу ²⁵	Видобуто	Продано НАКу ²⁶
2014	15,113		1,7	
2015	14,528	12,820	1,1	
2016	14,600 ²⁷		1,3	
2017	15,25		1,1 ²⁸	не зобов’язана.

Джерело: річні звіти групи НАК “Нафтогаз України”.

Проте скільки природного газу, облікованого за договорами спільної діяльності, було виведено Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187 з під зобов’язання продавати за ціною, **визначеною на рівні 4 942 грн. за 1000 куб. метрів, без ПДВ, в теорії можна порохувати опосередковано за допомогою таблиці рентних платежів у Полтавській області:**

Код	Назва підприємства	Рента за природний газ 2014 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2015 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2016 рік, тис. грн.	
		Нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
30019775	ПАТ "УКРГАЗВИДОБУВАННЯ"	655 974,00	644 335,20	4 021 218,90	4 896 548,20	9 140 530,90	8 452 712,40
135390	ПАТ "УКРНАФТА"	72 185,30	37 518,80	139 766,50	53 995,10	532 487,40	433 261,50
1432552	ДП "УКРНАУКАГЕОЦЕНТР"	0,00	0,00	0,20	0,20	1,20	1,20
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ДЕРЖАВНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	728 159,30	681 854,00	4 160 985,60	4 950 543,50	9 673 019,50	8 885 975,10

²⁴ Джерело: <http://annualreport2016.naftogaz.com/ua/de-mi-zaraz/rinok-gazu>.

²⁵ пунктом 3 Положення про покладення спеціальних обов’язків на суб’єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, затвердженого Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187, визначено “обов’язок господарських товариств, 100 відсотків акцій (паїв, часток) яких належать державі або іншому господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Укргазвидобування”, ПАТ “ДАТ “Чорноморнафтогаз”), продавати природний газ господарському товариству, єдиним акціонером якого є держава (ПАТ “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України” (далі - НАК “Нафтогаз України”), та обов’язок НАК “Нафтогаз України” придбавати такий природний газ для формування ресурсу природного газу для побутових споживачів, релігійних організацій (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) та виробників теплової енергії в рамках виробництва теплової енергії з метою надання послуг з опалення і постачання гарячої води населенню та релігійним організаціям (крім обсягів, що використовуються для провадження їх виробничо-комерційної діяльності) на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням”.

²⁶ НАК “Нафтогаз України” контролює 50%+1 статутного капіталу ПАТ “Укрнафта”

²⁷ ПАТ “Укргазвидобування” пробурило у 2016-му році 70 нових свердловин, а загальні обсяги буріння склали майже 200 тис. м. Доходи УГВ у 2016 році перевищили 60 млрд грн. Джерело: <http://www.nefterynok.info/stati/dobycha-2016-otrasl-kontrastov>.

²⁸ У 2017 році закінчився термін дії 9 спецдозволів ПАТ “Укрнафта”. Спроби компанії продовжити дію спецдозволів були заблоковані Держгеонадрами, і в період з квітня до червня 2017 року Укрнафта була вимушена зупинити видобуток на 6 родовищах. Компанія виграла низку судових позовів, оскарживши бездіяльність регулятора в питанні продовження дії спецдозволів. Наприкінці жовтня і листопада, після продовження дії спецдозволів та отримання гірничих відводів, Укрнафта змогла відновити видобуток на зупинених родовищах. До кінця 2017 року Укрнафта подала до Держгеонадр заявки на продовження дії 27 спецдозволів, термін яких закінчується впродовж 2018 року та на які припадає 24% річного видобутку нафти та конденсату і 18% річного видобутку газу компанією. Джерело: річний звіт НАК “Нафтогаз України” за 2017-й рік.

Код	Назва підприємства	Рента за природний газ 2014 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2015 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2016 рік, тис. грн.	
		Нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
337504782	Договір про спільну діяльність від 10.06.2002 № 3 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИГАЗ" 30162340	612 802,00	673 250,30	1 930 116,00	1 930 116,00	1 270 278,20	1 270 278,20
403739509	Договір про спільну діяльність від 24.12.1997 № № 999/97 – уповноважена особа НАФТОГАЗОВИДОБУВНЕ УПРАВЛІННЯ "ПОЛТАВНАФТОГАЗ" ПУБЛІЧНОГО АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА "УКРНАФТА 22525915	800 618,20	800 618,20	2 572 885,70	1 919 856,70	240 457,00	12 162,70
403742696	НГВУ "ПОЛТАВНАФТОГАЗ" ПАТ "УКРНАФТА" (22525915) ВІДПОВІДАЛЬНИЙ ЗА УТРИМАННЯ ТА ВНЕСЕННЯ ПОДАТКІВ ДО БЮДЖЕТУ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ ДОГОВОРУ N 5/56 СД ВІД 21.12.2000 Р. ПРО СД З ОСВОЄННЯ ТА РОЗРОБКИ НАФТОГАЗОКОНДЕНСАТНИХ РОДОВИЩ В ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	40,30	40,30	103,90	76,00	89,10	88,60
403744427	ДСД №85/2002 ВІД 19.08.2002-УПОВНОВАЖЕНА ОСОБА ТОВ "СГС"	14 439,40	14 446,50	28 250,60	28 242,80	7 179,50	7 179,50
455860305	Договір про спільну діяльність від 04.02.2004 № 60 - уповноважена особа ТОВ ФІРМА "ХАС" 21237338	18 363,60	16 668,00	54 704,00	59 676,10	307 466,90	3 703,80
473544036	Договір про спільну діяльність від 15.09.2004 № 927 - уповноважена особа ТОВ "ЦЕФЕЙ" 32869749	51 311,90	48 434,70	184 411,70	18 310,10	137 423,30	30 435,70
536507917	Договір про спільну діяльність від 21.07.1997 № 23-3/97-84Б-97 - уповноважена особа ТОВ "ГАЗ-МДС" 24253556	7 585,70	7 585,70	102 510,70	102 620,80	60 763,30	60 674,20
587437982	Договір про спільну діяльність від 19.11.2007 № 265-12 - уповноважена особа ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "НАДРА ГЕОЦЕНТР" 34763705	179 607,70	147 167,90	19 358,80	57 758,30	855 194,80	0,00
	ВСЬОГО ЗА ДОГОВОРАМИ СП. ДІЯЛЬНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	1 684 768,80	1 708 211,60	4 892 341,40	4 116 656,80	2 878 852,10	1 384 522,70
14274847	ТОВ "ЄВРОКРИМ"	0,00	0,00	1,00	1,00	0,000	0,00
20041662	СП ПГНК	353 457,00	353 472,80	417 900,50	487 419,10	280 523,80	214 602,00
25168700	ПРАТ "ПЛАСТ"	51 994,80	51 994,80	55 594,10	56 143,90	4 871,30	5 419,10
26333503	ПРЕДСТАВНИЦТВО "РЕГАЛ ПЕТРОЛЕУМ КОРПОРЕЙШН ЛІМІТЕД"	60 335,80	60 235,80	139 283,30	139 283,50	68 744,70	68 744,40
31511844	ТОВ "АРАБСЬКИЙ	22 045,30	19 659,40	76 653,60	74 001,70	27 728,50	26 430,40

Код	Назва підприємства	Рента за природний газ 2014 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2015 рік, тис. грн.		Рента за природний газ 2016 рік, тис. грн.	
		Нараховано	сплачено	нараховано	сплачено	нараховано	сплачено
	ЕНЕРГЕТИЧНИЙ АЛЬЯНС ЮЕЙ"						
32377038	ПРАТ "НАФТОГАЗВИДОБУВАННЯ"	557 307,70	557 307,70	2 297 471,30	2 297 404,30	1 350 965,20	1 350 960,00
32426289	ТОВ "СГС"	0,00	0,00	0,00	0,00	7 651,90	7 651,90
33100376	ПРАТ "ПРИРОДНІ РЕСУРСИ"	247 611,50	247 611,50	601 575,40	601 576,00	237 253,00	237 252,70
33750826	ТОВ "УКРАЇНЬКА БУРОВА КОМПАНІЯ"	7 417,10	7 747,50	9 336,90	8 772,00	8 799,80	9 051,20
34530351	ТОВ "ПРАЙМ-ГАЗ"	29 794,00	29 790,40	27,10	27,10	0,00	0,00
35602704	ТОВ "НАДРА-ГЕОІНВЕСТ"	0,00	0,00	0,00	0,00	154 046,60	154 356,60
37334018	ТОВ "НК "АЛЬФА"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,50	0,50
38238322	ТОВ "НАФТОГАЗПРОМИСЛОВА ГЕОЛОГІЯ"	0,00	0,00	0,00	0,00	3 119,40	3 119,40
38453805	ТОВ "ТГД"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,20	0,20
38453810	ТОВ "КОСУЛ"	0,00	0,00	0,20	0,20	0,000	0,00
39479143	ТОВ "НАДРАГАЗРЕСУРС"	0,00	0,00	0,00	0,00	0,70	0,70
177117469	ВКФ ДЮН 24430679	11 813,10	11 811,80	45 498,60	45 498,50	22 540,50	22 540,50
	УСЬОГО СУБ'ЄКТАМИ ПРИВАТНОЇ ФОРМИ ВЛАСНОСТІ	1 341 776,30	1 339 631,70	3 643 342,00	3 710 127,30	2 166 246,10	2 100 129,60
	ВСЬОГО НА ТЕРИТОРІЇ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	3 754 704,40	3 729 697,30	12 696 669,0	12 777 327,6	14 718 117,70	12 370 627,40

Джерело: ГУДФСУ у Полтавській області.

Статтю 2 Закону України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII "Про публічні закупівлі" визначена сфера застосування Закону України "Про публічні закупівлі". Пункт 4 статті 2 Закону України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII "Про публічні закупівлі" визначив, що "дія цього Закону для замовників, які провадять діяльність в окремих сферах господарювання, додатково не поширюється на випадки, якщо предметом закупівлі є:

2) паливно-енергетичні ресурси для виробництва електричної, теплової енергії, проведення геологічного вивчення родовищ корисних копалин (у тому числі неопромінених паливних елементів (твелів) для ядерних реакторів);...

Таким чином, у житлово-комунальному секторі підприємства комунальної теплоенергетики для виробництва теплоенергії та гарячої води не закуповують природний газ через PROZORRO. Тобто для підприємств комунальної теплоенергетики нормативно-правове поле України залишає два варіанти:

1) закуповувати у НАК "Нафтогаз України" для населення за ціною, визначеною Постановою КМУ від 22 березня 2017 р. № 187 за 1000 куб. метрів:

	1000 куб. метрів, без ПДВ	20%	1000 куб. метрів, з ПДВ
Для населення	4 942,0 грн.	988,4 грн.	5 930,4 грн.
Для бюджетних установ:			

	1000 куб. метрів, без ПДВ	20%	1000 куб. метрів, з ПДВ
коефіцієнт 1,6 ²⁹	7907,20 грн.	1581,44 грн.	9 488,64 грн.

Для підприємств теплокомуненерго на території Полтавської області зазначений тариф трансформується для деяких теплопостачальних підприємств у тариф **10 368,0 грн.** за 1000 куб. метрів, у т.ч. транспортування та розподіл.

2) закуповувати на товарній біржі, відповідно до Закону України 10 грудня 1991 року № 1956-ХІІ “Про товарну біржу”, або в інший спосіб, відповідно до Закону України “Про нафту та газ” та Закону України “Про ринок природного газу”.

Зокрема, підпунктом 4 пункту 3 Положення, затвердженого Постановою КМУ № 187, визначено “обов'язок НАК "Нафтогаз України" постачати природний газ на умовах та у порядку, що визначені цим Положенням:

виробникам теплової енергії для виробництва теплової енергії для всіх категорій споживачів (фізичні або юридичні особи, які використовують теплову енергію на підставі договору);

виробникам теплової енергії, які фінансуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету, що використовують природний газ з метою гарячого водопостачання і опалення приміщень житлового фонду та гуртожитків, які належать їм на праві власності або на інших речових правах;

виробникам теплової енергії, які фінансуються за рахунок відповідно державного бюджету чи місцевого бюджету, що використовують природний газ з метою опалення службових та виробничих приміщень, які належать їм на праві власності або на інших речових правах;

виробникам теплової енергії - об'єднанням співвласників багатоквартирного будинку, житлово-будівельним кооперативам, що використовують природний газ з метою гарячого водопостачання і опалення приміщень, які належать їм на праві власності або на інших речових правах;

виробникам теплової енергії, що використовують природний газ для виробництва електричної енергії”.

ВИСНОВОК.

Пункт 19 Постанови Кабінету Міністрів України № 570, виданої на виконання Закону України “Про нафту та газ”, прив'язує граничні рівні оптово-відпускних цін на такі первинні види енергоресурсів як газовий конденсат та сира нафта до митної вартості нафти сорту “Юралс”. У процесі ціноутворення видами диференціалу є знижка (дисконт) та надбавка (премія). Постанова Кабінету Міністрів України № 570 визначає, що як сира нафта, так і газовий конденсат українського видобутку повинні торгуватись з надбавкою до митної вартості нафти сорту “Юралс” за даними ДФС за 15 днів, що передують даті реєстрації заявок на проведення аукціону.

²⁹ Під час постачання природного газу виробникам теплової енергії для для категорій використання природного газу, визначених підпунктом 4 пункту 3 цього Положення, в тому числі для виробництва електричної енергії, крім визначених в абзаці першому цього пункту, а також для виробництва електричної енергії такими виробниками згідно з цим Положенням до ціни застосовується коефіцієнт 1,6 (абзац пункту 13 Постанови КМУ від 22 березня 2017 р. N 187 “Про затвердження Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу” із змінами, внесеними згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. N 831).

Потрібно з'ясувати, чому частина перша та/або частина шоста статті 4-1 ЗУ "Про нафту та газ" щодо обов'язкового продажу / викупу нафти сирової і газового конденсату НАКом не виконується, що на прикладі Полтавської області можна побачити з утвореного у 2016-му році надрокористувачами податкового боргу з рентної плати за користування надрами для видобування газового конденсату на суму 167 813,4 тис. грн. та сирової нафти на суму 398 772,2 тис. грн. та оформлення продукції надрокористувачів в податкову заставу, станом на 01.04.2017-го року.

Що стосується податкового боргу надрокористувачів, що видобувають природний газ, то податковий борг в розмірі 2 850 775,3 грн. на території області утворився з причин, інших ніж невиконання статті 4-1 ЗУ "Про нафту та газ". Державна політика щодо оформлення продукції надрокористувачів в податкову заставу, яка на території Полтавської області, станом на 01.04.2017-го року, становила 2 136 600,00 тис. грн., також повинна бути зрозумілою. Цілком ймовірно, що на території Харківської, Сумської, Івано-Франківської, Львівської та деяких інших областей можна спостерігати схожу ситуацію з наростанням податкового боргу надрокористувачів, які видобувають вуглеводні.

Що стосується **продуктів нафтопереробки**, то п. 23 Постанови КМУ від 25 грудня 1996 р. N 1548 "Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)" визначив, що "Мінекономрозвитку за погодженням з Мінпаливенерго встановлює **граничні рівні оптово-відпускних цін на дизельне паливо та бензини моторні**, що реалізуються на внутрішньому ринку, з 15 квітня по 1 червня та з 1 серпня по 15 жовтня". А пункт 12 Постанови КМУ від 25 грудня 1996 р. N 1548 "Про встановлення повноважень органів виконавчої влади та виконавчих органів міських рад щодо регулювання цін (тарифів)" визначив, що "граничні торговельні надбавки на дизельне паливо і бензини моторні, що реалізуються через автозаправні станції, на рівні не вище 15 відсотків їх оптово-відпускної ціни або митної вартості".

Зрештою, даємо відповідь на запитання щодо того чи можна назвати проблеми із продовженням спецдозволів Держгеонадр на родовищах з підрахованими запасами вуглеводнів із запланованим "віджимом" активів ПАТ "Укрнафта" на користь третіх осіб через податковий борг. Припустимо, що Держгеонадра знаходять податковий борг, що виникає внаслідок невиконання НАК "Нафтогаз України" частини першої та частини шостої статті 4-1 Закону України "Про нафту та газ" щодо обов'язкового викупу нафти та газового конденсату у надрокористувачів після невдалих біржових аукціонів.

Тоді передати майно ("віджати спецдозволи") на користь третіх осіб потрібно:

- 1) досліджені і розроблені запаси корисних копалин у надрах, класифіковані відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432, та оцінені відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 22.12.1994 № 865 "Про затвердження Положення про порядок проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин",
- 2) свердловини різних категорій (експлуатаційні (добувні), оціночні (експлуатаційні), пошукові, розвідувальні, нагнітальні, параметричні), також як і інші об'єкти, такі як установки комплексної підготовки вуглеводнів.

Здавалось би, юридичній особі, яка не є правонаступницею ПАТ "Укрнафта", було б досить не просто отримати контроль над родовищами з розвіданими запасами та свердловинами, оскільки для цього потрібно:

- 1) або ліквідація суб'єкта господарювання шляхом банкрутства (на відміну від некапіталізованих

дочірніх підприємств НАК “Надра України”, у першу чергу ДП “Укрнаукагеоцентр”, ДП “Західургеологія”, ДП “Чернігівнафтогазгеологія”, які залишаються власниками пошукових та розвідувальних свердловин в межах спецдозволів, наданих як капіталізованим суб’єктам господарювання державної форми власності групи НАК “Нафтогаз України”, так і капіталізованим суб’єктам господарювання приватної форми власності, ПАТ “Укрнафта” залишається добре капіталізованою, тому відносно неї є мало ймовірними винесення постанови господарського суду про визнання юридичної особи банкрутом та відкриття ліквідаційної процедури, на зразок постанови господарського суду про визнання ДП “Полтаванфтогазгеологія” (НАК “Надра України”) банкрутом і відкриття ліквідаційної процедури №18/117 від 18.07.2013),

2) або *de facto* добровільна відмова ПАТ “Укрнафта” групи НАК “Нафтогаз України” від продовження дії спецдозволу на родовищі у вигляді:

- подання ПАТ “Укрнафта” в якості заявника документів не в повному обсязі, що відповідно до п. 19 Постанови КМУ від 30 травня 2011 р. № 615 було підставою для прийняття

Держгеонадрами рішення про відмову а наданні дозволу,

- відсутність оскарження відмови Державної служби геології та надр України щодо надання спеціального дозволу на користування надрами Червонолуцького родовища у 2014 році та у 2016 році,

- пропуску позивачем ПАТ “Укрнафта” у справі № 826/14653/17 від 17 листопада 2017 року строків звернення до адміністративного суду, що є порушенням частини 1 статті 122 Кодексу адміністративного судочинства України (попри обізнаність ПАТ “Укрнафта” про наявне порушене право ще з липня 2016 року).

Не зрозуміло, чому ПАТ “Укрнафта”, замість того, щоб продовжити строк дію спецдозволу Держгеонадр № 2501 на наступний строк, звернулось до Держгеонадр з пакетом документів на надання нового спецдозволу. Адже:

1) абзац шостий пункту 19 Постанови КМУ від 30 травня 2011 р. № 615, який визначав, що “наявність у заявника боргу із сплати загальнодержавних податків та зборів станом на останній звітний період” є підставою для прийняття рішення про відмову в наданні дозволу, було виключено лише на підставі Постанови КМ № 518 від 21.06.2017 р., що набула чинність 19.07.2017-го року.

2) відповідно до п. 14 Постанови КМУ від 30 травня 2011 р. № 615 в редакції, запровадженій Постановою КМ № 333 від 25.04.2018 р., “у разі наявності у заявника, який звернувся із заявою для продовження строку дії дозволу, заборгованості із сплати рентної плати за користування надрами до особливих умов дозволу включається вимога щодо обмеженого розпорядження видобутими корисними копалинами відповідно до статті 10 Закону України “Про нафту і газ” та статті 24 Кодексу України про надра”.

Через такі дії ПАТ “Укрнафта” держава опосередковано через НАК “Нафтогаз України” в особі ПАТ “Укрнафта” втратила права на:

1) видобувні запаси газу Червонолуцького родовища 1,06 млрд м³, та видобувні запаси газового конденсату – 96 тис. тонн, відповідно до Протоколу ДКЗ України № 2148 від 21 грудня 2010 року,

2) загальні/видобувні запаси газу в розмірі 548 млн м³ та загальні/видобувні запаси конденсату 60/30 тис. тонн Свистунківського родовища, обліковувані в державних балансах України.

Пізніше цифри були переглянуті ДКЗ України в сторону зменшення, відповідно до протоколу ДКЗ України № 3659 від 28-09-2016, видобувні запаси: 320 млн м³ газу та 17 тис. тонн конденсату, відповідно до Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. N 432:

Промислове значення	Ступінь техніко-економічного вивчення	Ступінь геологічного вивчення Свистунківсько-Червонолуцького родовища.	Код класу ³⁰
1. Балансові (нормально економічні) запаси ³¹ . Видобувні.	ГЕО-1	Група: розвідані запаси ³² (визначаються за даними закінченої геологічної розвідки та дослідно-промислової розробки): категорія А, категорія В, категорія С1 - 320 млн.куб.м. природного газу, - 46 тис.т. газового конденсату, - 6 тис.т. бутанів, - 50 тис.т. етану, - 59 тис. т.пропану.	111 Достовірні (Proved mineral reserves).
	ГЕО-2	- “ -	121 Вірогідні (Probable mineral reserves).
	ГЕО-2	Група: попередньо розвідані запаси: категорія С2 - 1705 млн.куб.м. природного газу, - 228 тис.т. газового конденсату, - 31 тис.т. бутанів, - 270 тис.т. етану, - 315 тис. т.пропану.	122 Вірогідні (Probable mineral reserves).
2. Умовно балансові (обмежено економічні) ³³ та позабалансові (потенційно економічні) ³⁴ запаси.	ГЕО-1	Група: розвідані запаси (визначаються за даними закінченої геологічної розвідки та дослідно-промислової розробки): категорія А, категорія В, категорія С1.	211
	ГЕО-2	- “ -	221
	ГЕО-2	Група: попередньо розвідані запаси: категорія С2.	222
3. Промислове значення не визначено	ГЕО-3	- “ -	332

³⁰ Відповідно до Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до геолого-економічного вивчення ресурсів перспективних ділянок та запасів родовищ нафти і газу, затвердженої наказом Державної комісії України по запасах корисних копалин від 10.07.1998 № 46, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 24.07.1998 за № 475/2915.

³¹ “на момент підрахунку можна, згідно з техніко-економічними розрахунками, економічно ефективно видобути і використати за умови застосування сучасної техніки і технології видобутку та переробки вуглеводневої сировини, що забезпечують дотримання вимог раціонального використання надр і охорони навколишнього природного середовища”.

³² “це обсяги нафти і газу, кількість, якість, технологічні властивості, гірничо-геологічні та інші умови залягання яких вивчені з повнотою, достатньою для складання проектів розробки і облаштування родовищ. Основні параметри розвіданих запасів, які зумовлюють проектні рішення з видобутку і підготовки вуглеводневої сировини та охорони навколишнього природного середовища, визначаються за даними безпосередніх вимірів чи досліджень, які виконано в межах покладів за щільною сіткою, в поєднанні з обмеженою екстраполяцією, обґрунтованою даними геологічних, геофізичних, геохімічних та інших досліджень. Розвідані запаси є підставою для проектування будівництва видобувного підприємства і проведення промислової розробки родовища (покладу)”.

³³ “ефективність видобутку і використання яких на момент оцінки не може бути однозначно визначена, а також запаси, що відповідають вимогам до балансових запасів, але з різних причин не можуть бути використані на момент оцінки. Зокрема, використання цієї групи запасів можливе в разі надання пільгових умов видобутку або іншої підтримки інвесторів з боку держави”.

³⁴ “видобуток і використання яких на момент оцінки є економічно недоцільним, але в майбутньому вони можуть стати об'єктом промислового значення”.

Промислове значення	Ступінь техніко-економічного вивчення	Ступінь геологічного вивчення Свистунківсько-Червонолуцького родовища.	Код класу ³⁰
(можливо економічні) ³⁵ . Залишкові.			
	ГЕО-3	Група: перспективні ресурси. категорія С3 - 1680 млн.куб.м. природного газу.	333
	ГЕО-3	Група: прогнозні ресурси ³⁶ : категорія Д1, категорію Д2.	334

Джерело: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/432-97-n>, <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0475-98>.

Проте ПАТ “Укрнафта” стверджує, що **“ані “Аркона Газ-Енергія”, ані інші компанії додаткових досліджень на родовищі не проводили³⁷”**, для того, щоб дані протоколу ДКЗ України № 3659 від 28 вересня 2016 року відрізнялись від даних протоколу ДКЗ від 21 грудня 2010 року № 2148.

Крім того не зрозумілою також залишається доля майна, що знаходиться в реєстрі нафтогазових свердловин Червонолуцького родовища на території Лохвицького та Гадяцького районів Полтавської області:

№	Назва та номер свердловини	Категорія	Стан	Геологічний об'єкт	Власник свердловини.
1	Червонолуцька 3.	Пошукова.	Законсервована.	Червонолуцьке родовище.	ЄДРПОУ: 01431535, Дочірнє підприємство НАК "Надра України" “Чернігівнафтогазгеологія”.
2	Червонолуцька 1.	Пошукова.	Контрольно-спостережна.	Червонолуцьке родовище.	ЄДРПОУ: 00135390. ПАТ “Укрнафта”.
3	Червонолуцька 2.	Розвідувальна.	Ліквідована.	Червонолуцьке родовище.	ЄДРПОУ: 00135390. ПАТ “Укрнафта”.
4	Червонолуцька 316.	Параметрична.	Ліквідована.	Червонолуцьке родовище.	ЄДРПОУ: 00135390. ПАТ “Укрнафта”.

Джерело: <http://geoinf.kiev.ua/wp/sverdlovini-rep.php>.

³⁵ “для яких виконано тільки початкову геолого-економічну оцінку з використанням припущених технологічних та економічних вихідних даних”.

³⁶ “Для визначення економічної доцільності подальших пошукових і прогнозно-пошукових робіт та розрахунку їхнього промислового значення при складанні початкової геолого-економічної оцінки (ТЕМ) в загальних ресурсах може виділятися їх видобувна частина. Ця частина ресурсів використовується тільки на галузевому рівні підприємств, які причетні до геологорозвідувальних робіт”.

³⁷ Джерело: <https://www.ukrnafta.com/ukrnafta-zvernulas-do-genprokuraturi-z-privodu-speczdozvolu>.

Про автора:

Любич Андрій Васильович має ступінь бакалавра суспільних наук Національного Університету «Києво-Могилянська Академія» (1992-1996 р.) та магістра публічного управління Гарвардського університету (1997-1999 р.), США. Він видав декілька колективних монографій на тему формування, складання, розгляду, затвердження, виконання та звітності по бюджету. Автор має понад десятирічний стаж роботи у фінансових установах, зокрема, на посаді першого заступника генерального директора ТОВ КУА АПФ «Клас Ессет Менеджмент» (м. Київ). Також має досвід представництва акціонерів корпоративних інвестиційних фондів у наглядових радах інститутів спільного інвестування, що управляються ТОВ КУА «ІТТ-Менеджмент» (м. Київ). Автор, працюючи у складі торговців цінними паперами – ліцензіатів НКЦПФР, наповнив активи декількох інвестиційних фондів, здійснюючи три з чотирьох видів ліцензійної діяльності торговця цінними паперами: брокерську, дилерську та андерайтинг (первинне розміщення). Любич Андрій є головою правління громадської організації «Інститут фінансів та права» (www.institutefl.org), одним із напрямів якої є сприяння ефективним закупівлям за державні (публічні) кошти, у т.ч. в межах коаліції «Громадське партнерство «За добросовісні публічні закупівлі».

Контактна інформація: ГО «Інститут фінансів та права», вул. Шевченка 27, оф. 36, м. Полтава 36039. Тел. (067) 401-93-74, факс (0532) 67-73-38, institute_fl@institutefl.org.

У минулому зробив декілька публікацій колективних монографій з питань публічних закупівель та місцевих бюджетів:

1) «Аналіз стану виконання Програми економічних реформ Президента України протягом 2010 року», що складається із чотирнадцяти розділів (автори: Олександр Бабанін, Андрій Любич, монографія рекомендована до друку вченою радою Національного університету «Києво-Могилянська академія», УДК 342.9(477), Б 121, ББК 65.5:

http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/27.04.2011-2-2.pdf.

2) «Бюджет Києва-2010: проблеми та ризики», ISBN 978-966-2465-41-9, Київ 2011 (автори: Бабанін О.С., Білян П.Я., Любич А.В. – Київ, ГО «Фундація «Відкрите суспільство», 2011. -104 с.:

<http://catalog.odnb.odessa.ua/opac/index.php?url=/notices/index/IdNotice:220186/Source:default>.

http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/27.04.2011-2.pdf

3) НА ШЛЯХУ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ (ПРОМІЖНИЙ РЕЗУЛЬТАТ 2011-ГО РОКУ), УДК 342.9(477).

http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/08.03.2013-2.pdf.

4) «Бюджет Києва-2011: проблеми та ризики», ISBN 978-617-696-029-4, Київ 2012 (автори: Бабанін О.С., Любич А.В. – Київ, ГО «Фундація «Відкрите суспільство», 2012. -156 с.:

<http://www.institutefl.org/UNITED%20ZVIT%202011.pdf>.

5) Оцінка впливів Київської міської програми сприяння розвитку малого і середнього підприємництва на 2011-2012 роки на розвиток малого та середнього підприємництва в м. Києві

(Бабанін О., Глібіщук Я., Любич А., Сікора І. – ГО “Фундація “Відкрите суспільство”, 2013. -130 с.):

http://osf.org.ua/data/blog_dwnl/SME_2013_For_web.pdf.

http://www.institutefl.org/SME_2013_For_web.pdf.

статей в "Юридичній газеті", інших друкованих та електронних виданнях на тему публічних фінансів:

www.integrity.pp.ua,

<http://www.institutefl.org/konsultatsiji.htm>.

Має свідоцтво оцінювача об'єктів у матеріальній формі:

<http://www.multiprofile.com.ua/index%205.htm>.

Також автор є директором ТОВ "Мультипрофіль-сервіс" (<http://www.multiprofile.com.ua>), яке згідно положень статей Закону України від 5 червня 1997 року № 318 97-ВР "Про видавничу справу", в якості розповсюджувача видавничої продукції ТОВ “Мультипрофіль-сервіс” продає літературу на підставі свідоцтва від 22 грудня 2011 року серії ПЛ № 35 про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру України видавців, виготовителів та розповсюджувачів видавничої продукції, положення про який затверджене Постановою Кабінету Міністрів України № 1540 від 28 вересня 1998 року.